

Panun rakinoita

Maan vanhimmista sanomalehdistä — Kaiusta ennen muuta.

Meillä on äskettäin maamme sanomalehdistön keskuudessa vietetty pariakin huomattavaa merkkipäivää.

Ensinnäkin saavutti vuoden lopussa kunniakkaan 60 vuoden iän pienois- ja idyllisen Mikkelin kokoomuslainen äänenkannattaja Mikkelin Sanomat, joka sen lisäksi, että on kaupungin vanhin sanomalehti, jatko vieläkin vanhemman, Mikkelin Wiikko-Sanomia-nimisen lehden perinteitä. Tämän Wiikko-Sanomien lakkaamisen ja Mikkelin Sanomien alkamisen välillä ehti vierähtää yli pari vuosikymmentä. Mikkelin vanhin sanomalehti oli kuitenkin 1882 perustettu ja vuoden kuluttua nälkään kuollut Mikkelin Ilmoituslehti. V:sta 1881 lähtien on tässä Etelä-Savon Parisissa vaikuttanut keskeytymättä sanomalehti. Tällöin nim. perusti laajalti tunnettu suomalaisuusmies, tri Rietrikki Polén Pellervo-nimisen lehden, jonka nimi tohtorin kuoleman jälkeen muutettiin 1885 Mikkelin Sano-

mat-nimeksi, koska lehden perustaja oli kieltänyt jatkamasta lehteä samannimisensä.

M.S. siis reilusti juhli vain 60-vuotispäiväänsä, minkä ajan se on tällä nimellä ilmestynyt — alkutaipaleellaan kyllä muutaman vuoden lakkautuksissa ollen. Tuntuiskin itsestään selvältä, että kukin lehti juhlii vain todellista ikäänsä, mutta siihen eivät suinkaan kaikki tyydy. Uusi Suomi, joka kahdesti on vaihtanut nimeä, valmistautuu 100-vuotisjuhlaansa (Suometar 1847), ja nyt vuoden alussa kuulutti Jyväskylän Keski-suomalainen juhlivansa 75-vuotissyntymäpäiväänsä. Kun me kaikulaiset, niin lukijat kuin toimittajat, kuitenkin aina olemme tienneet ryhmittyneemme maan vanhimman suomenkielisen päivälehdien ympärille, särähti Keski-suomalaisen "75" heti allekirjoittaneenkin korvissa.

V:sta 1871 lähtien vaikutti Jyväskylässä, jota viisaat ovat Suomen

Ateenaksi kutsuneet, Keski-Suomi-niminen lehti, jonka nimi liittyy monenkin kuuluisuuden elämäkertaan. Tämän lehden toimittajaksi kiinnitettiin 1874 seminaarinlehtori Canth, ja hänen mukanaan aloitti sittemmin kirjailijana kaikkien tuntema Minna Canth, silloinen "lehtuurska", sanomalehti- ja kirjailijatoimintansa Keski-Suomen palstoilla. Minna-rouvalla oli aatteita eikä hän epäillyt mistä puhua. Raittiusasia erikoisesti oli Canthien sydämellä ja heidän herätyshuutonsa siinä suhteessa niin voimakas, että heidät erotettiin toimintuksesta. Parin vuoden tauon jälkeen tarjoutui Cantheille kyllä tilaisuus jatkaa työtään Päijänne-nimisessä lehdessä. 1879 lehtori C. kuitenkin kuoli ja Minna-rouvan elämässä alkoi vaikea, joskin vaikeuksien kautta selvään veteen johtanut taival.

Kun nuori Juhani Aho-Brofeldt 1885 lopullisesti oli päättänyt luopua yliopistosta ja antautua sanomalehtimieheksi ja kirjailijaksi, ilmestyi Jyväskylässä edelleen Keski-Suomi-niminen lehti. Tämän lehden päätoimittajaksi kiinnitettiin lupaava nuori kirjailija ja apulaiseksi hänen veljensä Pekka Brofeldt, jotka sitten pari vuotta nuorekkaan reippaaseen

tyyliin toimittivat lehteään siirtyäkseen samanlaiseen toimeen koulukaupunkiinsa Kuopioon. Keski-Suomi ilmestyi vuoteen 1917, jolloin se yhdistettiin Suomalaisen kanssa Keski-suomalaiseksi, jonka näytenumero ilmestyi 18. 12. 17.

Olen kyllä valmis onnittelemaan jyväskyläläisiä, kunhan he ensin nostavat neekerihattuaan Kaiulle, kuten nuoremmat ainakin!. Tämä Kaiukummehan täytää nimittäin jo ensivuonna kunniakkaat 70 vuotta ja on siis, kuten sanottu, maan vanhin suomenkielinen päivälehti — sanokoot Uusi Suomi tai Keski-suomalainen mitä hyvänsä. Oululla on muutenkin hyvin vanhat ja kunniakkaat lehtiperinteet, joita vanhemmilla vain Turku voi ylpeillä. 1829 alkoi nimittäin täällä ilmestyä Oulun Wiikko-Sanomat, joka, välillä kahdesti uinahtaen, ilmestyi aina 1879:ään saakka. OWS oli järjestyksessä Suomen kolmas suomenkielinen sanomalehti. Muistettakoon tässä vain mieleen, että ensimmäinen suomalainen lehti oli Porthanin aikana ja myötävaikutuksella ilmestynyt "Tidningar Utgifna Af Ett Sällskap I Åbo", Aurora-seuran lehti 1771. 1776 ryhtyi Mynämäen rovasti Antti Litzelius toimittamaan ensim-

mäistä suomenkielistä sanomalehteä nimeltään Suomenkieliset Tietosanommat. Toinen suomenkielinen lehti oli sitten Turun Viikko-Sanommat (1820), kolmas Oulun OWS ja neljäs Sanansaattaja Viipurista. Ja siitä lähtien on Oulussa sanomalehtiä toimitettu ja painettu ja hyvällä menestyksellä vielä. Kun OWS Kaarlo Kramsun oltua sen viimeisenä toimittajana 1879 loppupuolella lakkasi ilmestymästä oli K. F. Kivekäs jo pari vuotta toimittanut tätä Kaikua, jota siitä lähtien kaupungissa ja läänissä on luettu. M.o.t.

P a n u.

P. S. Oletteko muistanut uusia Kaiun, vanhimman suomenkielisen päivälehdien, tilauksen? Oletteko muistanut näyttää Kaikua myös naapureillemme ja verrata sitä toisiin lehtiin? Kaiku on tänä päivänäkin ja erikoisesti tänä aikana todellinen uutislehti, joka siinä suhteessa uskalltaa asettua minkä hyvänsä läänimme sanomalehden rinnalle. Jos vaaditte lehdeltänne todella uutisia ja asiallista lukemista, niin tilatkaa silloin iältään vanha, mutta hengeltään uorekas Kaiku.

S a m a.